

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 30 mars 1933 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om understöd till Virestadssjöarnas sänkningsföretag.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 106, av herr *Mattsson* har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Virestadssjöarnas sänkningsföretag tilldelas statsbidrag ur allmänna avdikningsanslaget och statslån ur odlingslånefonden med sammanlagt 100,000 kronor fördelat efter de grunder som nu gälla för bidrag och lån.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motionen i den mån ej redogörelse härför lämnas här nedan.

Över motionen hava efter därom av utskottet i vederbörlig ordning gjord framställning yttranden avgivits den 22 februari 1933 av lantbruksstyrelsen och den 1 mars 1933 av statskontoret.

Till ifrågavarande företag har dels den 7 november 1924 och dels den 8 februari 1929 beviljats understöd av statsmedel till ett sammanlagt belopp av 695,580 kronor, varav 231,860 kronor såsom statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget och statens avdikningsanslag samt 463,720 kronor såsom lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond. Vidare har företaget på framställning av Kungl. Maj:t (prop. nr 222) genom beslut av 1932 års riksdag medgivits sådan lindring i villkoren för återbetalningen av förenämnda lån, att dels den tid, under vilken ränta å desamma icke skall beräknas, utsträckts från tre till sex år från första lyftningsdagen, och dels tidpunkten för gäldandet av första annuiteten å lånen framflyttats från det sjunde till det tionde året efter första lyftningsdagen.

Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande anført följande.

Ifrågavarande utsträckning av den räntefria lånetiden hade av statskontoret i ett utlåtande i ärendet till Kungl. Maj:t den 5 mars 1932 beräknats åsamka avdikningslånefonden en direkt ränteförlust av i runt tal 45,000 kronor. Företaget torde sålunda genom det av riksdagen lämnade medgivandet i denna del hava inbesparat en utgift av motsvarande storlek, varför nämnda medgivande finge anses innebära, att det till företaget beviljade statsbidraget höjts med 45,000 kronor eller från 231,860 kronor till 276,860 kronor och statsunderstödet i dess helhet från 695,580 kronor till 740,580 kronor.

Kostnaderna för företaget hade i de utredningar, som förelägo vid ärendets föregående behandling, uppgivits till i runt tal 886,550 kronor.

Utgifterna utöver statsunderstödet uppginge sålunda till 886,550 — 740,580 = omkring 146,000 kronor.

Företaget vore enligt till lantbruksstyrelsen från vederbörande förrättningsman inkommen avsyningsrapport numera utfört i huvudsaklig överensstämmelse med den fastställda arbetsplanen.

Såsom skäl till den i motionen gjorda framställningen om anvisande av ytterligare statsbidrag och lån med sammanlagt 100,000 kronor till täckande av de vid företaget uppkomna merkostnaderna hade anförts, bland annat, att någon utdebitering på delägarna för anskaffande av medel till likvidering av företagens skulder till banker och andra privata kreditgivare icke längre vore möjlig. För flertalet av de 211 delägarna i företaget, vilka nästan uteslutande vore småbrukare eller innehavare av s. k. ofullständiga jordbruk, skulle nämligen en ny utdebitering få svåra ekonomiska följder.

Jämväl lantbruksstyrelsen vore av den uppfattningen, att stora svårigheter måste under nuvarande krisläge möta för intressenterna i företaget att avveckla den privata skuld, som tyngde detsamma. Visserligen torde en värdefull lättnad i detta avseende otvivelaktigt hava åstadkommits genom den av föregående års riksdag medgivna utsträckningen av räntefriheten å statslånen och anståndet med dessas återbetalning. Emellertid utgick år 1931 den medgivna tidsfristen med avseende å räntefriheten för 1924 års lån å 422,100 kronor, varför från och med sagda år ränta skulle beräknas å nämnda lån. Då härtill komme, att tidpunkten för påbörjandet av återbetalningen av lånet ryckte allt närmare, utan att en fullständig eller huvudsaklig avveckling av företagens privata skuld syntes under mellantiden vara möjlig, torde företagens ekonomiska läge kunna betecknas såsom mycket bekymmersamt.

För den händelse ett förnyat ingripande från statsmakternas sida skulle anses av dessa omständigheter påkallat, funne lantbruksstyrelsen i varje fall, att anvisande av särskilt anslag för ändamålet icke lämpligen borde i nuvarande statsfinansiella läge komma i fråga. Där emot kunde det ifrågasättas, huruvida icke erforderligt rådrum för intressenterna borde så långt möjligt åstadkommas efter samma linjer, som tillämpades i föregående års riksdagsbeslut i ärendet. Därest så funnes böra ske, ansåge sig lantbruksstyrelsen kunna förorda en ytterligare tidsfrist av två år med såväl ränteberäkningen å lånen som även dessas återbetalning. En dylik ytterligare tidsfrist skulle, i vad beträffade ränteberäkningen å lånen, motsvara en utgiftsbesparing för företaget av omkring 32,000 kronor och sålunda bliva av icke ringa betydelse. Likaså torde framflyttning med två år av tidpunkten för lånens återbetalning utan tvivel visa sig vara av stort värde, i det att gäldandet av annuiteterna skulle bliva aktuellt beträffande 1924 års lån först år 1937 och beträffande 1929 års lån år 1941.

På grund av vad ovan anförts tillstyrkte lantbruksstyrelsen i anledning av förevarande motion, att *dels* den tid, under vilken ränta icke skall beräknas å de till Virestadssjöarnas sänkningsföretag beviljade lånen från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond, må utsträckas från sex till åtta år från lyftningsdagen, och *dels* att tidpunkten för gäldandet av första annuiteten å nämnda lån må framflyttas från tionde till tolfte året efter första lyftningsdagen.

Statskontoret har yttrat följande.

Vid bifall till det av lantbruksstyrelsen gjorda förslaget i fråga om

lånens amortering skulle det förra lånet komma att återbetalas med en ungefärlig annuitet, beroende på när innestående delen av lånet lyftes, av 28,050 kronor för åren 1937—1961 och 25,000 kronor för år 1962 och det senare lånet med en annuitet av omkring 2,760 kronor för åren 1941—1965 och 2,510 kronor för 1966. En ytterligare räntefrihet i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag skulle åsamka statens avdikningslånefond en ytterligare direkt ränteförlust av i runt tal 32,000 kronor.

Statskontoret ansåge i likhet med lantbruksstyrelsen, att, för den händelse ett förnyat ingripande från statsmakternas sida skulle anses påkallat, detta under nuvarande förhållanden icke borde ske medelst anvisande av särskilt anslag.

Vad beträffade lantbruksstyrelsens förslag om understödjande av företaget genom medgivande av ytterligare lättnader i återbetalningsvillkoren å de beviljade statslånen, ville statskontoret framhålla, att med nu för dessa lån gällande villkor någon annuitet icke förfölle till betalning förrän år 1935. I betraktande härav syntes icke erforderligt, att frågan om ytterligare anstånd och räntefrihet nu bringades till avgörande. Därmed torde kunna anstå till en tidpunkt närmare amorteringstidens ingång.

På sätt i ärendet erinrats har nu ifrågavarande företag enligt medgivande av 1932 års riksdag erhållit sådan lindring i villkoren för återbetalningen av till detsamma utlämnade lån, att dels den tid, under vilken ränta å desamma icke skall erläggas, utsträcks från tre till sex år från lyftningsdagen och dels tidpunkten för gäldandet av första annuiteten å lånen framflyttats från det sjunde till det tionde året efter första lyftningsdagen. I enlighet härmed förfaller, såsom statskontoret framhållit, icke någon annuitet till betalning förrän år 1935. I betraktande härav anser utskottet, att i varje fall för närvarande tillräcklig anledning saknas för företagande av åtgärder för att bereda intressenterna i företaget ytterligare hjälp från statens sida. Under erinran därjämte om den i utskottets utlåtande nr 51 föreslagna utredningen rörande torrlägningsföretag av här ifrågavarande slag får utskottet hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion II: 106 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 30 mars 1933.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 51.

Reservation

av herrar *Henriksson, Liedberg* och *Gustafson* i Vimmerby, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Genomförandet av nu ifrågavarande företag torde ur jordbrukssynpunkt få anses vara av icke ringa betydelse. Enligt motionen utgöras nämligen de områden, omfattande 1,845 hektar, som beröras av företaget, icke mindre än 970 hektar av åker och äng, och de av nästan uteslutande småbrukare bestående intressenterna i företaget, uppgående till ett antal av 211, innehade före arbetets utförande till största delen endast s. k. ofullständiga jordbruk. Företaget har emellertid dragit betydande kostnader. Av det vid propositionen nr 222 till 1932 års riksdag fogade statsrådsprotokollet inhämtas, att totala kostnadsbeloppet fördelat på den i företaget berörda arealen, sedan den däri ingående odlade jorden reducerats med hänsyn till värdet mellan nämnda jord och åkerjordens värde, motsvarar en kostnad för hektar av omkring 1,280 kronor. Vidare framgår av den ovan lämnade redogörelsen, att företagets utgifter utöver erhållna statsunderstöd uppgå till i runt tal 150,000 kronor. Dessa omständigheter synas utskottet utgöra vägande skäl för att företaget beredes erforderligt ytterligare bistånd från statsmakternas sida. Att i sådant avseende medgiva enbart förlängt uppskov med tidpunkterna för erläggande av ränta och gäldande av första annuiteten på sätt lantbruksstyrelsen ifrågasatt synes knappast kunna vara till fyllest. Skola intressenterna undgå att råka i än värre ekonomiska svårigheter, lär beredande av ytterligare statsbidrag till företaget vara ofrånkomligt. Utskottet anser sig därför böra förorda, att Kungl. Maj:t medgives att efter den närmare utredning, som kan befinnas erforderlig, från statens avdikningsanslag och statens avdikningslånefond bevilja företaget i fråga ett ytterligare sammanlagt bidrag av högst 100,000 kronor att utgå enligt de grunder, som nu gälla för bidrag från statens avdikningsanslag och lån från statens avdikningslånefond.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen med anledning av motionen II: 106 må medgiva, att Kungl. Maj:t må efter den närmare utredning, som kan befinnas erforderlig, och på de villkor Kungl. Maj:t må föreskriva av statens avdikningsanslag och statens avdikningslånefond bevilja Virestadssjöarnas sänkningsföretag ytterligare bidrag med sammanlagt högst 100,000 kronor.»